

Neljännenvuosi- katsaus 1–9 2025

Sisälylys

Hyvinvointialuejohtajan katsaus	3
Konsernipalveluiden toimialajohtajan katsaus	5
Pelastustoimen toimialajohtajan katsaus	7
Sosiaali- ja terveystieteiden toimialajohtajan katsaus	9
Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystieteiden ja aikuisten sosiaalipalvelujen vastuualuejohtajan katsaus	12
Ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen vastuualuejohtajan katsaus	14
Terveystieteiden palvelujen vastuualuejohtajan katsaus	17
Palvelutuotannon tukipalvelujen vastuualuejohtajan katsaus	19
Henkilöstökatsaus	21
Taloustieteiden katsaus	23

Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Keski-Suomen hyvinvointialueen taloudellinen tilanne on edelleen erittäin vaativa, ja talouden tasapainottaminen edellyttää määrätietoista ja nopeavaikuttavia toimenpiteitä. Hyvinvointialueena meidän on edelleen jatkettava työtä toiminnan ja talouden yhteensovittamiseksi. Talouden tasapainottaminen on koko organisaation yhteinen tehtävä ja edellyttää rakenteellisia ja toiminnallisia uudistuksia alueemme asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi kestäväällä tavalla.

Talous

Hyvinvointialueen alijäämä on jatkanut kasvuaan, eikä kehityssuuntaa ole kyetty kääntämään toteutetuista sopeutustoimenpiteistä huolimatta. Talousennusteen perusteella tilikauden tulos toteutuu muutettua talousarviota heikompana. Kolmannen vuosineljänneksen tulos on alijäämäinen -44,2 miljoonaa euroa ja toimintakulujen kasvua on +2,3 %. Suurimmat talousarviopoikkeamat ovat sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialalla, jossa toimintakulut ovat kasvaneet 3 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Hyvinvointialueemme taloustilanne on valtakunnallisesti hyvinvointialueista heikoin. Valtion rahoitus ei mahdollista nykyisen palvelulaajuuden ja -tason ylläpitämistä, vaan palvelujen laajuus ja palvelutaso on sopeutettava rahoituksen tasoa vastaavaksi.

Valtiovarainministeriö on käynnistänyt arviointimenettelyn Keski-Suomen hyvinvointialueella taloudellisen tilanteen johdosta. Arviointityöryhmän 26.9.2025 antaman toimenpide-ehdotuksen mukaan hyvinvointialueen tulee hyväksyä ja viivytyksettä toimeenpanna palveluverkkoa koskeva vaiheen 2 suunnitelma, jonka taloudelliset vaikutukset ovat vähintään 18,6 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2025 tulosta on parannettava verrattuna viimeisempään ennusteeseen. Arviointityöryhmän toimenpide-ehdotus on velvoittava, mutta päätöksenteko ja toimeenpano kuuluvat edelleen hyvinvointialueelle.

Hyvinvointialuestrategia

Hyvinvointialuestrategiaa olemme päivittäneet aluevaltuuston päätöksellä 9.9.2025. Strategiaan lisättiin uusi tavoite "*toiminta sovitetaan käytettävissä olevaan rahoitukseen*" ja se korostaa talouden reunaehdoja ja taloudellisen sopeuttamisen näkökulmaa päätöksenteossa.

Henkilöstö

Yhteistoimintaneuvottelut ovat käynnissä liittyen talousarvion laadintaan ja toisen vaiheen palveluverkkotyöhön. Yhteistoimintaneuvotteluissa käsitellään oman toiminnan muutoksia ja niiden vaikutuksia henkilörakenteeseen ja kohteena on koko hyvinvointialueen organisaatio ja henkilöstö.

Talouden raamit vaikuttavat meidän jokaisen työhön ja käytettävissä olevaan henkilöstöresurssiimme. Yksi talouden lisätoimenpiteistä on ollut koko henkilöstön lomautus 1–8 päiväksi. Toimialoilla on laadittu henkilöstön lomautusuunnitelmia, joita on lähdetty viemään palvelualueittain eteenpäin. Lisäksi henkilöstölle on annettu ohjeistusta vuosilomien pitämisestä ja ensi vuodelle siirtyvien lomapäivien määrästä. Lomautukset ja vuosilomien pitäminen luovat väistämättä henkilöstön poissaoloja ja vaikuttavat arjessamme.

Merkittävät kehityshankkeet

Keski-Suomen hyvinvointialueella etenee Fokus-johtamisen ja raportoinnin toimintamallin käyttöönotto, joka tukee organisaatorakenteen ja johtamisjärjestelmän uudistamista. Tavoitteena on luoda yhtenäinen, tietoperusteinen johtamismalli, joka yhdistää toiminnan, talouden ja laadun seurannan ja varmistaa, että päätöksenteko perustuu ajantasaiseen ja vertailukelpoiseen tietoon kaikilla organisaatiotasolla.

Hyvinvointialue jatkaa edunvalvontayhteistyötä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa rahoitusmallin oikeudenmukaisuuden ja tietopohjan parantamiseksi. Tavoitteena on vaikuttaa lainsäädäntöön ja rahoitusperusteisiin siten, että rahoitus heijastaa todellisia palvelutarpeita ja kustannuksia sekä turvaa alueiden välisen yhdenvertaisuuden.

Hyvinvointialue on tehnyt valituksen hallinto-oikeudelle valtiovarainministeriön kielteisestä päätöksestä koskien vuoden 2025 rahoitusta. Lisäksi on tehty oikaisuvaatimukset valtiovarainministeriölle vuosien 2023 ja 2024 rahoituspäätöksistä. Hyvinvointialueen arvion mukaan rahoituspäätösten taustalla olevien puutteellisten diagnoositietojen vuoksi alue on jäänyt vaille rahoitusta yhteensä 98,2 miljoonaa euroa vuosilta 2023–2025.

Konsernipalveluiden toimialajohtajan katsaus

Syyskauden merkittävimpiä tehtäviä ovat olleet palvelustrategian, palveluverkkotyön toisen vaiheen ja vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2027–2030 toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelu ja niihin liittyvät yhteistoimintaneuvottelut.

Alkuvuoden merkittävimpiä toiminnallisia uudistuksia ovat konsernipalveluissa olleet sairaala Novan teknisen huollon ulkoistaminen 1.9.2025 alkaen ISS Palvelut Oy:lle sekä henkilöstöravintola Poukaman ja kahvila Solinan lakkauttaminen ja tilojen vuokraaminen Sodexo Oy:lle 1.7.2025 alkaen. Järvi-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus perustettiin 1.7.2025 alkaen Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteiseksi sosiaalialan osaamiskeskukseksi.

Vuoden 2025 alusta alkaen on toimeenpantu myös muita talousarvioon sisältyneitä talouden sopeuttamistoimenpiteitä. Sopeuttamistoimenpiteillä tavoitellaan 5,3 M€ (kokonaisvaikutus 8,5 M€ vuosina 2025–2026) taloudellisia säästöjä tilivuoden 2025 aikana. Tammi-syyskuun seurannan ja arvion perusteella sopeuttamistoimenpiteet ovat toteutumassa 100 %:sti.

Tämän lisäksi alkuvuoden aikana on tehty lisäsopeutustoimenpiteitä. Aluehallitus päätti 12.8.2025 mm. muiden henkilöstöravintoloiden kuin Äänekosken terveysaseman henkilöstöravintolan sekä Joutsan tuotantokeittiön lakkauttamisesta, Pihtiputaan pesulan sulkemisesta ja apuvälineiden pesun ja huollon siirtämisestä Äänekoskelta Novan apuvälinekeskukseen.

Lisäksi syyskuun aikana toimialan koko henkilöstön lomautuksista on tehty päätökset. Lomautukset koskevat toimialan kaikkia työntekijöitä ja lomautuspäiviä/palkattomia vapaita on yhteensä noin 2.100 päivää. Niistä kertyy noin 0,3 M€ lisäsäästö kuluvalle vuodelle. Tiukkaa täyttölupamenettelyä on jatkettu ja henkilöstön poistumaa on hyödynnetty.

Koko organisaation päivitetty arjen talouden ohjeet annettiin 17.9. ja ne on velvoitettu käymään kaikissa yksiköissä läpi.

Varahenkilöstöä on vahvistettu TA 2025 päätöksen mukaisesti 1,0 M€. Tammi-elokuussa erilliskorvaukset ovat olleet noin 6,5 M€, joka on noin 3,5 M€ vähemmän kuin edellisenä vuonna vastaavana ajankohtana.

Vaikka taloutta on määrätietoisesti sopeutettu, niin samalla toimintaa on kehitetty ja uudistettu alkuvuoden aikana ja tuettu palvelutuotannon toimintaa. Suurimpia kehityshankkeita ovat olleet mm. hallintosäännön uudistaminen toimielinrakenteen osalta, yhteisen asiakaspalautejärjestelmän käyttöönotto, sähköisen asiointialustan käyttöönotto, yhteiseen potilastietojärjestelmään siirtyminen sekä tietovaraston ja johdon työpöydän käyttöönotto. Tekoälyn käyttöä on lisätty mm. pilotoimalla tekoälyavustaja terveysasemien puhelinasioinnissa. Konsernirakennetta on myös uudistettu, hyvinvointialue on irtautunut mm. Jämsän Terveiden ja Jokilaakson Terveiden osakeomistuksista 1.9.2025 alkaen ja Kiinteistö Oy Vitapoliksen toiminta on purettu syyskuun 2025 aikana. Hyvinvointialuestrategia on päivitetty valtuustossa 9.9.2025 ja

palvelustrategia, palveluverkon toisen vaiheen esitys ja vuoden 2026 talousarvio on valmisteltu lausunnoille.

Talouden toteuma

Konsernipalveluiden tammi-syyskuun toimintakatteen toteuma on -199,9 M€ ja se on 21,5 M€ matalampi kuin vastaavalle ajanjaksolle jaksotettu muutettu talousarvio, joka ennakoi talouden toteutumista talousarviota paremmin. Alitus johtuu osin myös toimittajien laskutuksen jälkijättöisyydestä ja tulojen ja menojen eriytmisestä jaksottumisesta eri kuukausille.

Toimintakulut ovat olleet alkuvuonna -211,6 M€, kun ne viime vuonna vastaavana ajankohtana olivat -216,0 M€. Toimintakulut ovat laskeneet edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta noin -4,4 M€, eli -2,0 %. Kesän aikana tehtyjen lisäsopeutustoimenpiteiden johdosta toimintakulujen kasvu on edelleen hidastunut vuoden kolmannella neljänneksellä ja samalla toimialan koko vuoden tilinpäätösennuste on parantunut. Hyvinvointialueindeksi on kuluvalle vuodelle 3,0 %.

Kokonaisuutena konsernipalveluiden toimialan tilinpäätöksen ennustetaan toteutuvan 3,6 M€ muutettua talousarviota paremmin. Seuraavat palvelualueet ovat alittamassa talousarvion: tilapalvelut 1,7 M€, tietohallinto 1,0 M€, hallintopalvelut 0,4 M€ ja HR-palvelut 0,4 M€, talous- ja hankintapalvelut 0,1 M€. Muilta osin talouden ennustetaan toteutuvan talousarvion mukaisesti.

(1000 €)	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Tilinpäätös ennuste 2025	Ennustettu poikkeama 2025	Muutos TPE 2025- TP 2024	Toteuma 1-9/2024	Toteuma 1-9/2025	Muutos 1-9 (TOT-TP)	Muutos-% 1-9 (TOT-TP)
TOIMINTAKATE	-273 568	-286 534	-282 952	3 581	-9 384	-205 763	-199 960	5 803	-2,8
1 Konsernipalvelut	-273 568	-286 534	-282 952	3 581	-9 384	-205 763	-199 960	5 803	-2,8
10 Strateginen johtaminen ja järjestäminen	-7 234	-11 193	-11 193	0	-3 959	-5 178	-7 430	-2 252	43,5
11 Johtamisen tukipalvelut	-188 062	-188 058	-184 477	3 581	3 586	-141 885	-129 515	12 370	-8,7
12 Palvelutuotannon tukipalvelut	-78 272	-87 283	-87 283	0	-9 011	-58 699	-63 015	-4 315	7,4

Taulukko1: Konsernipalveluiden talouden toteuma 1–9/2025 (ulkoiset erät)

Pelastustoimen toimialajohtajan katsaus

Pelastustoimen toimialalla, Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa, lakisääteiset pelastuslaitoksen palvelut ovat edenneet suunnitelmallisesti tarkastelujaksolla 1–9/2025. Merkittäviä poikkeamia ei palveluissa ole ollut.

Pelastustoiminnan tehtävät ovat vähentyneet noin 300 tehtävällä verrattuna vuoteen 2024. Onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa, ohjauksessa, neuvonnassa, turvallisuusviestinnässä ja pelastustoimen valvontatehtävissä, ovat suoritemäärät ovat edenneet lähes vuoden 2025 valvontasuunnitelman mukaisesti. Pelastustoimen valvontatehtävien (määräaikaiset palotarkastukset) osalta asetettuun valvontasuunnitelman mukaiseen tavoitteeseen ei arvioida pääsevän täysimääräisesti, johtuen käytettävissä olevien henkilöresurssien vajauksesta. Turvallisuusviestinnän palvelut etenevät suunnitelmallisesti asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Pelastustoimen varautumisen ja väestönsuojelun palveluissa toiminta on edennyt suunnitelmallisesti. Toimintavuoden painopisteinä ovat olleet kuntien evakuoitaisuunnittelun tuen kuntakierroksen loppuun saattaminen, pelastuslaitoksen henkilöstön väestönsuojelukoulutukset, aktiivinen osallistuminen hyvinvointialueen yhteisen varautumisen kehittämistyössä sekä Keski-Suomen kokonaisturvallisuuden kehittämisessä maakunnan turvallisuus- ja valmiustoimikunta KSTURVA:ssa ja sen sihteeristössä.

Henkilöstöresurssien osalta ei ole tapahtunut merkittäviä poikkeamia toimintavuoden aikana. Pelastustoiminnan palvelut on tuotettu minimitoituksella lomien ja muiden lakisääteisten poissaolojen vuoksi, ylityökertymä ei ole lisääntynyt. Onnettomuuksien ehkäisyssä, pelastustoimen valvontatehtävissä, on riskiperusteiseen tarpeeseen ja sen perusteella laadittuun valvontasuunnitelmaan nähden 2 htv henkilöstövajaus.

Talouden toteuma

(1000 €)	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Tilinpäätös ennuste 2025	Ennustettu poikkeama 2025	Muutos TPE 2025- TP 2024	Toteuma 1-9/2024	Toteuma 1-9/2025	Muutos 1-9 (TOT-TP)	Muutos-% 1-9 (TOT-TP)
TOIMINTAKATE	-22 126	-25 447	-25 447	1	-3 321	-16 667	-18 426	-1 759	10,6
2 Pelastustoimi	-22 126	-25 447	-25 447	1	-3 321	-16 667	-18 426	-1 759	10,6
20 Keski-Suomen pelastuslaitos	-22 126	-25 447	-25 447	1	-3 321	-16 667	-18 426	-1 759	10,6

Taulukko 2: Pelastustoimen talouden toteuma 1–9/2025 (ulkoiset erät)

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tammi-syyskuun toimintakatteen toteuma on 0,65 miljoonaa euroa paremmin, kuin jaksolle jaksotettu talousarvio. Tilinpäätösennusteeseen on huomioitu lokakuusta voimaan tuleva työ- ja virkaehtosopimusten mukainen yleiskorotus (2,5 %), paikallisten sopimusten vaikutukset sekä lomapalkkavelka. Tämä ennakoi toimintavuoden talouden toteumista talousarvion mukaisesti.

Hyvinvointialueen ja toimialalle päätetyt sopeuttamistoimenpiteet etenevät suunnitelmallisesti. Pelastuslaitoksen sopeuttamistoimenpiteet ja tavoitteet ennakoidaan toteutuvan täysmääräisesti. Syksyn 2025 lisäsopeuttamisvelvoitteiden mukaisesti pelastustoimen palvelutasopäätöksen mukainen Keuruun paloaseman 24/7-valmiuden kärkiyksikkötoiminnan aloitus siirrettiin toimintavuodelle 2026. Avoimeksi tulleita virkoja ja viransijaisuuksia on jätetty täyttämättä. Hallinto- ja päällystötehtäviä on vähennetty. Hyvinvointialueen päättämät henkilöstön lomautukset toteutetaan lomautussuunnitelman mukaisesti sekä lomapalkkavelkaa pienennetään suunnitelmallisesti. Sopeuttamistoimenpiteet ovat tuottaneet konkreettista tulosta.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialajohtajan katsaus

Syyskauden merkittäviä valmisteluasioita olivat vuoden 2026 talousarvion valmistelu, sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelustrategian sekä palveluverkon valmistelutyö osana talousarvion valmistelua. Materiaalikonkonnaisuus julkaistiin 8.10.2025. Talousarvio 2026 sisältää sosiaali- ja terveyspalveluiden päivitetyn palveluverkkoesityksen, palveluverkko, vaihe 2. Tähän valmistelukokonaisuuteen liittyvät myös henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, jotka käynnistettiin.

Vuodesta 2023 alkaen asteittain purettu sopimus Jämsän Terveys Oy:n kanssa päättyi 31.8.2025. Samalla päättyi ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys sekä erikoissairaanhoidon sairaalatoiminta Jokilaakson sairaalan tiloissa Jämsässä. Tämä on merkittävä muutos Keski-Suomen hyvinvointialueella, jossa jatkossa toimii vain yksi erikoissairaanhoidon tuottava sairaala ja ympärivuorokautinen päivystys toteutuu vain Nova-sairaalassa. Jämsän Terveys Oy sopimuskauden päättymiseen liittyvät valmistelun projektiryhmien työskentely sujui hyvin ja valmistelutyö toiminnan siirtämiseksi omaksi toiminnaksi konkretisoitui elokuun lopussa viimeisen palvelukokonaisuuden eli terveydenhuollon osalta. Projektointi eteni kaiken kaikkiaan suunnitellusti ja hyvässä yhteistyössä palveluntuottajan kanssa, henkilöstö siirtyi liikkeenluovutuksella hyvinvointialueen palvelukseen.

Toimialan kaksi talouden ja toiminnan ohjausryhmää jatkoi toimintaansa. Palvelualueet, joissa ohjausryhmät toimivat ovat Vammaispalvelut ja Lastensuojelu. Ohjausryhmien tavoite on tukea toimivaa johtoa sopeuttamaan toiminta talousarvioon, sekä toiminnan uudistamisen että talousarvion mukaisten säästötoimenpiteiden toteuttamisen kautta. Ohjausryhmissä on käsitelty laajasti palveluun liittyviä elementtejä, kuten palvelutarvetta, erilaisia palveluiden tuottamisen tapoja, ja palveluun liittyviä sopimuskokonaisuuksia ja hankintamalleja sekä seurantaa ja valvontaa, asiakaspäätöksien tekoa ja talouden seurantaa asiakasrajapinnassa. Lisäksi on verrattu toimintaa mm muiden hyvinvointialueiden vastaaviin palveluihin.

Talouden toteuma

Sosiaali- ja terveyspalvelujen toimialan tammi-syyskuun toimintakatteen toteuma on -753,9 M€ ja se on 20,9 M€ suurempi kuin vastaavalle ajanjaksolle jaksettu muutettu talousarvio, joka ennakoiti talouden toteutumista talousarviota heikompana.

Toimintakulut ovat olleet alkuvuonna -859,4 M€, kun ne viime vuonna vastaavana ajankohtana olivat -831,7 M€. Toimintakulut ovat kasvaneet edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta noin 27,6 M€, eli 3 %. Hyvinvointialueindeksi on kuluvalle vuodelle 3,0 %.

Toimintatuotot ovat olleet alkuvuonna 105,5 M€. Viime vuoden vastaavana ajankohtana tuottoja oli toteutunut 107,4M€. Muutos toimintatuottojen toteumassa on n. 1,9M€ eli -2 % vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Vuoden 2025 toteutuneiden toimintatuottojen osalta laskutus on

jäljessä muun muassa vakuutusyhtiöiden ja muiden hyvinvointialueiden laskutuksen osalta. Tämä on huomioitu toimialan tilinpäätösennusteessa.

Kokonaisuutena sosiaali- ja terveyspalvelujen toimialan tilinpäätöksen ennustetaan toteutuvan 11 M€ muutettua talousarviota heikompana. Ennusteeseen vaikuttaa arvio loppuvuoden säästötoimenpiteiden ja talousarvion jaksotus.

Vuoden 2025 alusta alkaen on toimeenpantu talousarvioon sisältyneitä talouden sopeuttamistoimenpiteitä. Vuoden 2025 talousarviossa on toimialalla suunniteltuja sopeuttamistoimenpiteitä 42,6M€ € ja tällä hetkellä niistä arvioidaan saavutettavan 36,9M€ vaikutukset. Niille alkuperäisille toimenpiteille, jotka eivät toteudu suunnitellusti on valmisteltu korvaavia toimenpiteitä. Tammi-syyskuun seurannan ja arvion perusteella sopeuttamistoimenpiteet ovat toteutumassa 87 %:sti.

Keväällä toimialalle valmisteltiin lisäsäästötoimenpiteitä, sillä vuoden 2024 tilinpäätöksen perusteella ennustettiin haasteita vuoden 2025 talouden toteutumiselle suunnitellusti. Toukokuussa päätöksenteossa olivat Kotihoidon ja tukipalveluiden, Ikääntyneiden ympärivuorokautisen myöntämisen perusteet, jotka tulivat voimaan 1.7.2025 alkaen. Myös omaishoidontuen myöntämisen perusteiden muutokset valmisteltiin ja olivat syyskaudella päätöksenteossa Hyvinvoinnin ja terveydenlautakunnassa ja tulevat voimaan 1.11.2025. Elokuun päätöksentekoon valmisteltiin säästötoimenpiteinä lisäksi Lastensuojelun jälkihuollon harkinnanvaraisen tuen myöntämisen perusteet, jossa jälkihuollon ikäraja päätettiin enintään 23-vuotta. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluista vähennetään syyskauden aikana 100 työtehtävää ja vuokratyövoiman käytöstä päätettiin luopua maksimaalisesti. Tämän lisäksi säästötoimenpiteiksi yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltäväksi valmisteltiin sote-asemapalveluiden, näytteenoton ja kuvantamisen sekä alueellisen osastotoiminnan, neuvolatoiminnan osalta että toimipisteverkkoa olisi määräaikaaisesti tiivistetty (henkilöstövaikutukset), tämä säästötoimenpide ei toteutunut. Vuoden 2025 syksyn talousarviomuutospäätöksen yhteydessä, omaishoidontuen määrärahaa päätettiin korottaa 1,9M€ ja vastaava tarvittava säästö tuli etsiä sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialan kokonaisuudesta. Omaishoidontuen määrärahan korotusta vastaava säästö kohdennettiin toimintakatteiden suhteessa Soten vastuualueiden yhteisiin seuraavasti, Lasten, nuorten, perheiden ja aikuisten palvelut, yhteiset -323 500 euroa, Ikääntyneiden ja vammaisten palvelut, yhteiset -626 700 euroa, Terveystenhuollon vastuualueen hallinto -949 800 euroa.

Koko organisaation päivitettyt arjen talouden ohjeet annettiin 17.9. ja ne on veloitettu käymään kaikissa yksiköissä läpi sekä toimimaan niiden mukaisesti.

Arviointimenettelyyn liittyvä työskentely käynnistyi syyskuussa ja toisessa kokouksessa käsiteltiin sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkkokokonaisuutta ja luonnosta uudeksi palveluverkkoesitykseksi sekä tila-asioita. Lokakuussa käsitellään Terveystenhuollon palveluja ja marraskuussa Lasten, nuorten ja perheiden sekä Ikääntyneiden ja vammaisten palveluiden kokonaisuutta, eli sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialan palvelutuotanto käsitellään arviointimenettelyssä vuoden 2025 loppuun mennessä.

(1000 €)	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Tilinpäätös ennuste 2025	Ennustettu poikkeama 2025	Muutos TPE 2025- TP 2024	Toteuma 1-9/2024	Toteuma 1-9/2025	Muutos 1-9 (TOT-TP)	Muutos-% 1-9 (TOT-TP)
TOIMINTAKATE	-1 000 666	-994 310	-1 005 318	-11 008	-4 651	-724 324	-753 890	-29 566	4,1
3 Sosiaali- ja terveystalvet	-1 000 666	-994 310	-1 005 318	-11 008	-4 651	-724 324	-753 890	-29 566	4,1
30 Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystalvet ja aikuisten sosiaalitalvelut	-173 786	-168 700	-172 500	-3 800	1 285	-126 565	-130 645	-4 080	3,2
31 Ikäantyneiden ja vammaisten talvet	-334 586	-328 745	-335 346	-6 601	-760	-240 560	-250 223	-9 663	4,0
33 Terveysthuollon talvet	-491 135	-495 333	-495 940	-607	-4 804	-354 815	-371 649	-16 834	4,7
34 Sosiaali- ja terveystalvet yhteiset	-1 160	-1 531	-1 531	0	-372	-2 385	-1 373	1 011	-42,4

Taulukko 3: Sosiaali- ja terveystalvet talouden toteuma 1–9/2025 (ulkoiset erät)

Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystalouden ja aikuisten sosiaalipalvelujen vastuualuejohtajan katsaus

Lasten ja nuorten palvelualueen toimintakate on toteutunut 1M € talousarviota paremmin. Neuvola- ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on edelleen lääkäriyön vaje, joka viivästytti jossain määrin määräaikaistarkastusten toteutumista. Neuvola- ja seksuaaliterveys- sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on otettu digialusta kattavasti käyttöön koko maakunnassa. Raskausdiabeteksen ja ahdh:n digihoitopolkujen valmistelu on edennyt ripeästi ja ne julkaistaan syksyn aikana. Kaikista lakisääteisen mitoituksen mukaisista koulupsykologin tehtävistä tällä hetkellä täytetty noin 85 %. Psykologin tutkimusruuhkia pystytään pitämään aisoissa uuden keskitetyn psykologipalvelun myötä. Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelussa sekä neuropsykologisessa kuntoutuksessa on vastattu hoitotakuuseen. Palvelualueen talous toteutuu 1M € talousarviota paremmin.

Perheiden palveluiden palvelualueen toimintakate on toteutunut kirjautumattomat tulot huomioiden 7,02 M€ muutettua talousarviota heikompana. Sopeutuksen myötä arvioidaan, että koko vuodelta palvelualueen toimintakate toteutuu 4,9 M€ muutettua talousarviota heikompana. Ylitysennuste on elokuun tilanteeseen nähden taittunut 0,3 M € tehtyjen sopeutustoimenpiteiden myötä.

Perheiden palveluissa toimintakatteen toteutunut kokonaisylitys koostuu sijaishuollon vaativan laitoshoidon ostopalveluista (5,96 M€), ammatillisten perhekotien ostopalveluiden (0,714M€) ylityksestä ja sijaishuollon laitospalveluiden perhekuntoutuksen ylityksestä (0,34 M€).

Vaativan laitoshoidon ostopalveluiden sijoitusten kasvu on ollut merkittävää (2025: 25 lasta; 2024: 10 lasta). Avohuollosta tehdyt sijoitukset ovat olleet laitospainotteisia (08/25: 375 sijoitusta; 09/25: 391 sijoitusta). Sijoitukset ovat kuitenkin lyhyempiä, ja niiden kierto nopeampaa, mikä tulee näkymään taloudessa säästöinä loppuvuoden ja v. 2026 aikana. Laitospalveluiden perhekuntoutuksen palvelua on jouduttu käyttämään sijaisperheiden ollessa täynnä sekä lasten vaativahoitoisuuden vuoksi.

Uusien lastensuojelun asiakkuuksien määrä on vähentynyt (08/25: 48; 09/25: 30). Huostaanottomäärissä on laskua vuoden 2025 aikana (572 ->537). Ostopalveluiden hinnat ovat kääntyneet laskuun asiakasohjausryhmän käynnistymisen myötä, mutta edellisten vuosien korotukset näkyvät edelleen ostopalveluhinnoissa.

4,9 M€ ennusteeseen päästään sopeuttamalla loppuvuoden aikana sijaishuollon ostopalvelukustannuksista 0,5 M€, avohuollon ostopalveluista 0,5 M€ sijoituksia lyhentämällä, 0,133 jälkihuollon tuetun asumisen siirrolla omaan toimintaan. Haapaniemen nuorisokoti 0,158 M€ ja Pikkumetsän lastenkoti 0,1 M€ tuo säästöjä vähentämällä ostopalvelukustannuksia. Lisäksi huostaanottojen purut vähentävät 0,2 M€. Uusina toimenpiteinä vähennetään laitospalveluiden perhekuntoutuksen käyttöä, yht. 0,7 M€ ja ehkäistään uusia kiireellisiä sijoituksia päivystysperhetyön myötä. Toimenpiteinä lisätään asiakaskiertoa lyhytaikaisissa sijoituksissa, asiakasohjausta tehostetaan ohjaamalla kevyempiin palveluihin, perhehoidon osuutta

kasvatetaan kaikista sijoituksista sekä lisäämällä tukea sijoitusuhassa oleville lapsille ja perheille (tehotiimi-pilotti) sekä huostaanoton loppuvaiheessa purkuprosessien tehostamiseksi. Sijoituksia kohdennetaan omiin laitospaikkoihin.

Aikuisten sosiaalipalveluiden palvelualueen toimintakate on toteutunut 2,8 M € muutettua talousarviota paremmin. Toimintatuotoista vähennetään palautettavaa arvonlisäveroa 0,7 M€ ja tulkitsemiskustannusten uudelleen kohdistusta toimialan sisällä arviolta 1,0 M€.

Toimintamenoista puuttuu lokakuun kirjanpitoon kirjattuja palvelujen ostoja 1,1 M€. Aikuisten sosiaalipalvelun toimintakatteen ennuste on muutetun talousarvioin mukainen.

Sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan sekä omien, että ostopalveluiden sijoittuminen samalle palvelualueelle on parantanut palveluiden järjestämistä kustannustehokkaasti. Palveluiden ostot ovat vähentyneet ajalla 1- 9/2025 edellisen vuoden vastaavaan jaksoon verrattuna -4 % (-0,9 M€). Kuntouttavan työtoiminnan ostopalveluiden ylitysenennuste on poistunut systemaattisesti ostopalvelua vähentämällä ja omaa palvelutuotantoa lisäämällä ilman lisäresursseja. Henkilöstö on toteuttanut sopeuttamisohjelmaa, jonka mukaisesti raskaimpien palveluiden käyttöä asumispalveluissa on voitu vähentää. Sosiaalihuoltolain mukaisen työtoiminnan ostopalveluiden käyttöä jouduttiin rajaamaan loppuvuodeksi toimintamenojen ylittymisen ehkäisemiseksi. Asiakkaille on tarjottu tilalle mm. hyvinvointialueen tuottamaa sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoimintaa.

Sopeuttamistoimenpiteiden talousvaikutukset ovat toteutuneet tavoitetta paremmin. Sosiaali- ja kriisipäivystyksestä on osallistuttu aktiivisesti yhteisen tilannekeskuksen tilojen, johtamisjärjestelmien ja tilannekeskuspäivystäjän roolin kehittämiseen ja suunnitteluun. Sosiaali- ja kriisipäivystys muutti F1-rakennukseen valmistuneisiin tilannekeskuksen tiloihin 23.9.2025 ensimmäisenä toimijana. Varsinainen toiminta käynnistyy 16.10.2025. Aikuisten kuntouttavien sosiaalipalvelujen asiakasraadit ovat käynnistyneet Äänekoskella kevättalvella 2025. Asiakasraatitoiminnasta saadun palautteen perusteella raatitoimintaa jatketaan edelleen. Asumispalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan tuotantotapa-analyyysien valmistelut käynnistettiin ja tavoitteen mukaisesti ne valmistuvat loppuvuoden 2025 aikana.

Talouden toteuma

Edellä on kuvattu vastuualueen toimintaa ja taloutta palvelualueittain. Kokonaisuutena vastuualueen tammi-syyskuun toimintakate on toteutunut 6,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota heikommin. Toteutuneet, mutta kirjautumatta olevat tulot huomioiden toimintakate ylittää talousarvion tällä ajanjaksolla 3,7 miljoonaa euroa. Toimintakuluissa on ylitystä lastensuojelun asiakaspalveluiden ostoissa 8,7 miljoonaa euroa (syyskuu 115 % ja elokuu 118 %). Toimintatuotot ovat toteutuneet 87 % talousarviosta.

Taloutta korjaavina toimenpiteinä jatketaan lomautusten toteutusta, asiakaspalveluostojen vähentämiseen liittyviä sopeuttamistoimenpiteitä sekä vapautuneiden virkojen ja työsuhteiden täyttämättä jättämistä ja lisätään työntekijöiden suoran asiakastyön osuutta työajasta. Ennusteeseen vaikuttaa palveluntuottajalaskutuksen painottuminen loppuvuoteen jaksotuksen ratkaisusta huolimatta, lomapalkkavelan muutos ja palkankorotusten vaikutus (0,535 miljoonaa euroa).

euroa). Nämä huomioiden vastuualueen talouden ennustetaan toteutuvan 3,8 miljoonaa euroa muutettua talousarviota heikommin.

Ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen vastuualuejohtajan katsaus

Vastuualueen talousarviossa ja suunnitelmassa asetetut toiminnan tavoitteet ovat edenneet ja toteutuneet hyvin. Talouden sopeuttaminen toteutunut, mutta riittäviä lisätoimia ei ole onnistuttu kaikilta osin tarpeeksi löytämään talousarviovuonna eteen tulleiden lisäkustannusten ehkäisyyn.

Asiakasohjaus- ja keskitetyt palvelut palvelualueella on toteutettu organisaatiorakenteen tiivistäminen ja yksi palvelupäällikön tehtävä vähennetty. Myös asiantuntijatehtäviä on vähennetty neljä. Asiakasohjauksella on keskeinen rooli ensimmäisen vaiheen palveluverkkopäätöksen toimeenpanossa, kun ympärivuorokautisen palveluasumisen toimipisteitä on suljettu. Asiakasohjaus hakee asiakkaille heidän palvelutarvettaan vastaavan uuden palveluyksikön. Asiakasohjauksessa on erityisesti kehitetty sairaalasta kotiutumisen prosessia ja kriisipaikalle ohjautumista virka-ajan ulkopuolella yhteistyössä palvelujen kanssa. Alkuarviointitiimi (nopean toiminnan joukko) on aloittanut toimintansa.

Sekä kotihoidon ja tukipalvelujen että ikääntyneiden asumispalvelujen myöntämisperusteita tarkennettiin aluehallituksen päätöksellä 1.7.2025 alkaen.

Ikääntyneiden ennaltaehkäisevässä tuessa kuntouttava päivätoiminnan piirissä on ollut runsaat 1200 asiakasta. Jotta ennaltaehkäisevän tuen palveluissa on kyetty pysymään talousarviossa, on päivätoimintaan lisätty toimintataukoja siten että kesätauko oli yhteensä kuusi viikkoa, lisäksi toimintatauoet hiihto- ja syyslomien ja joulun aikaan. Kestävän kasvun ohjelman päätöstilaisuudessa seniorin hyvinvointineuvola palkittiin parhaaksi toimintamalliksi (jaettu 1.sija) 67 toimintamallin joukosta, valitsijana STM:n ja THL:n asiantuntijat. Seniorikeskusmallin konseptointia ja palvelumuotoilua tehty kumppanuudessa kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kanssa.

Kotihoidon palveluissa kolmella kotihoidon alueella (Joutsa-Luhanka, Aittorinne-Halssila-Jyskä ja Huhtasuo-Lohikoski) hankintamenettelyn myötä siirryttiin Suomessa ainutlaatuiseen monituottajamalliin. Näillä alueilla kotihoito tuotetaan kumppanuudessa siten, että palveluntuottajalta ostetaan klo 6-22 välillä tarvittavat kotihoidon käynnit, hyvinvointialueen palvelutuotanto vastaa yöhoidon, turva-auttajien ja etähoivan käynneistä. Kotihoidossa käyttöön otettu yhtenäinen toiminnanohjausjärjestelmä on mahdollistanut kotihoidon tavoitteellisen kehittämisen niin, että välittömän asiakastyön osuus saatu kasvamaan ja sen myötä työ tehostumaan.

Ikääntyneiden asumispalveluissa on toimeenpantu ensimmäisen vaiheen palveluverkkopäätöksen mukaiset toimenpiteet. Iltaruskon (Saarijärvi), Wallesmanni (Kivijärvi), Eevakoti (Kinnula) toiminta on päättynyt. Metsätähden (Hankasalmi) osalta ympärivuorokautinen palveluasuminen on päättynyt, mutta toimipiste jatkaa yhteisöllisen asumisen yksikkönä. Valmistelut Lehtolan (Viitasaari) sekä Kotipihlaja ja Koskikara (Konnevesi) toiminnan päättämiseksi on käynnistetty. Asumispalvelujen osalta on myös tarkasteltu kaikkien toimipisteiden henkilöstömitoitukset muuttuneeseen lainsäädäntöön perustuen. Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen määrä on vähentynyt kaikkiaan 75 asiakkaalla kuluvan vuoden aikana.

Vammaispalveluissa oman palvelutuotannon osalta on hyvin edetty talousarvion ja sen tavoitteiden mukaisesti, mutta ostetuissa palveluissa asiakasmäärän kasvu yhä kasvattaa kustannuksia. Vammaispalveluiden osalta taloudenohjausryhmässä on yksityiskohtaisesti analysoitu kulurakennetta ja haettu keinoja talouden parempaan toteutumiseen. Myös palvelutuotantoanalyysin keinoin on etsitty tapoja toteuttaa palveluita vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta on tiiviissä yhteistyössä kuntien kanssa selvitetty työnjakoa palveluiden järjestämisessä suhteessa ensisijaiseen lainsäädäntöön.

Vastuualueen vakinaisen henkilöstön määrä syyskuun lopussa oli 3137, mikä tarkoittaa henkilöstömäärän vähentymistä 154 henkilöllä tammikuun lopun tilanteeseen verrattuna.

Talouden toteuma

Ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen vastuualueen talouden toteuma kirjanpidon mukaan näyttää toimintakatteen osalta 6,67M€:a heikommalta kuin jaksolle jaksotettu talousarvio. Tämä ennakoii talouden toteutumista 6,6M€:a heikommaksi.

Vastuualueen tulot näyttäisivät toteutuvan talousarvion mukaisesti.

Asiakasohjaus- ja keskitetyt palvelut palvelualueen talousarvio toteutuu ennusteen mukaan noin 1M€:a paremmin kuin talousarvio. Palvelualue on onnistunut löytämään ratkaisut talousarvion ylitysriskeihin mm. kuntouttavan päivätoiminnan ylimääräisillä sulkuajoilla sekä tehostamalla prosesseja. Omaishoidon tukeen aluevaltuusto lisäsi 1,9M€:n lisämäärärahan.

Suurimmat haasteet muutetussakaan talousarviossa pysymisessä on ikääntyneiden koti- ja asumispalvelut palvelualueella. Kotihoidon toimipisteiden osalta talousarvion on toteutumisessa ylijäämäisenä, mutta asumispalvelujen ylitykset ennustavat 6,2M€:n toimintakatteen ylitystä. Ennusteen mukaan henkilöstökulut ovat ylittymässä noin 4M€:a. Syyskuussa takautuvasti kesäkuun alusta maksetuista J-erästä kertyy palkkoihin noin 0,5M€ lisäystä, henkilöstökustannuksia lisää myös lokakuun alusta maksuun tullut yleiskorotus. Palkkakustannuksissa ei saavuteta aiemmassa ennusteessa huomioituja lomautussäästöjä, koska palvelualueen lomautukset pääosin peruuntuivat. Myös asiakaspalvelujen ostoon ennustetaan muutetusta talousarviosta huolimatta ylitystä 2,7M€:a. Tämän talousarvio ylityksen pienentämiseksi palvelujen ostot on jäädytetty loppuvuodeksi.

Vammaispalvelujen vastuualueella henkilöstökuluissa näyttäisi syntyvän noin 1M€:n säästöt, mutta henkilökohtaisen avun ja liikkumisen tuen asiakasmäärien kasvun myötä sekä asiakaspalvelujen ostot ovat muutetusta talousarviosta ylittymässä noin 0,9M€ ja avustukset 0,85M€:a. Ostopalvelujen kustannuksia lisää osaltaan työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunnan 6.10.2025 vahvistama linjaus, että HetaTES on yleissitova työehtosopimus. Työehtosopimusta pidetään edustavana, kun alan työntekijöistä noin puolet kuuluu työehtosopimuksen piiriin. Yleissitovuuden vahvistamislautakunta on määrännyt yleissitovuuden vahvistamislain mukaisesti HetaTESin yleissitovaksi nykyisen sopimuskauden alusta lukien eli 1.5.2025. Tämä tarkoittaa, että myös Heta-liittoon kuulumattomien työnantajien on noudatettava HetaTESin määräyksiä. Eli hyvinvointialueen korvattavat palkkakustannukset nousevat takautuvasti 1.5.2025. Tästä koituu lisäkustannuksia kuluvalle vuodelle arviolta 219 000 euroa. Vammaispalvelujen ylitysennusteiden taklaamiseksi vammaispalveluissa on päätöksenteon osalta siirrytty loppuvuodeksi ns. päivystykselliseen tilaan eli lakisääteisiä käsittelyaikoja noudatetaan ja kiireelliset hakemukset ja tilanteet käsitellään ja ratkotaan, mutta muilta osin priorisoidaan säästötoimenpiteiden toteuttamista asiakassuunnitelmien päivittämisessä.

Terveydenhuollon palvelujen vastuualuejohtajan katsaus

Terveydenhuollon vastuualueella on tehty organisaatiouudistukset 1.1.25 avoterveydenhuollon ja sairaalapalveluiden yhdistyessä yhdelle vastuualueelle sekä ensihoidon siirryttyä osaksi terveydenhuoltoa ja edelleen 1.5.25 palvelualueiden sisällä alueita ja johtamistehtäviä yhdistämällä. Toiminnallista integraatiota on lähdetty tekemään, työ on edelleen kesken. Toistuvat organisaatiomuutokset ovat haastaneet kehittämis- ja säästötoimenpiteiden etenemistä.

Avosairaanhoidon vastaanottopalveluissa hoitoon pääsy toteutuu hoitotakuun mukaisesti. Ammatinharjoittajamalli on lähtenyt käyntiin heinäkuulla 2025 Toivakassa ja Kyllössä kahden ammatinharjoittajalääkärin toimesta. Asetetut tavoitteet on syyskuussa saavutettu. Sekä lääkäri että asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä toimintamalliin. Vuoden 2025 tavoitteena on ollut ostettujen lääkäripalvelujen vähentäminen ja viime vuoteen verrattuna työvoiman vuokraus tammi-syyskuussa on vähentynyt 41 %, noin 3,36 miljoonalla eurolla. Keuruu-Multia avosairaanhoidon vastaanottopalvelut on tuotettu 1.5.25 lähtien ostopalveluna. Jämsän Terveyden palvelusopimus päättyi 31.8.25, ja palveluiden haltuunottoa hyvinvointialueelle on tehty kevään ja kesän aikana. Toiminta on käynnistynyt 1.9.25 hyvinvointialueen omana toimintana. Kiirevastaanottojen aukioloa Äänekoskella ja Jämsässä on supistettu päättymään klo 20 iltaisin.

Novan päivystyksen ruuhkat ovat hieman lieventyneet viime vuoteen nähden. Osastopaikkoja on pyritty pitämään niin paljon auki kuin mahdollista potilaiden hoidon turvaamiseksi. Uuden sosiaali- ja terveystalouden tilannekeskuksen toimintaa on valmisteltu. Taloudellisesti suurin haaste on henkilöstökustannusten ylittyminen, erityisesti osastotoiminnassa ja ensihoidossa. Talousarviossa ei ole ennakoitu sosiaali- ja terveystalouden tilannekeskuksen uusien työntekijöiden palkkojen vaikutusta ensihoidon henkilöstökustannuksiin. Kokonaisuudessaan asiakaspalveluiden ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoissa on suunnitelmallisesti tehty säästöä.

Konservatiivisen erikoissairaanhoidon ja psykiatrian palvelualueella hoitoonpääsy toteutuu hoitotakuun mukaisesti. Monilla erikoisaloilla on edelleen lääkärivajetta. Hankalin tilanne on psykiatrian erikoisaloilla, neurologialla, endokrinologialla, gastroentologialla ja keuhkosairauksilla. Asiakaspalveluiden ostot muista sairaaloista ovat psykiatrialla ylittymässä, mutta ovat kuitenkin yli 400 000 € pienemmät kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Koko palvelualueella asiakaspalveluiden ostot jäävät alle budjetoidun tason. Erikoislääkärivajeen vuoksi tarvitaan edelleen kohdennettuja ostopalveluja esh-tasoisien palvelutason turvaamiseksi ja tämä haastaa suunniteltua budjetointia. Suurimmat haasteet budjetin osalta ovat henkilöstökulut, joissa on selvää kasvua edellisiin kuukausiin nähden eteenkin hoitohenkilökunnan, sisätautien ja syöpätautien osalta. Ennusteen mukaan palvelualue pysyy kuitenkin budjetissaan tämän vuoden aikana.

Operatiivisen erikoissairaanhoidon palvelualueella on tehty lisätyönä ja ostopalveluna jononpurkua kiireettömän erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn saattamiseksi lainmukaiselle tasolle. Hoitoa jonottavia on edelleen eniten silmätaudeilla, jossa valtakunnallinen silmälääkäreiden vaje julkisessa terveydenhuollossa ja lisääntynyt hoidontarve haastavat hoitoon pääsyä. Valviralle on annettu keväällä selvitys ja edelleen 4.7.25 selitys tehdyistä toimenpiteistä.

Leikkaustoiminnan kesäsulun jälkeen hoitoon ja hoidon arvioon pääsyssä on ollut kausiluontoista lisäystä. Sulkuaika on kuitenkin välttämätön yksikön huoltotoimenpiteiden tarpeen ja vuosilomien mahdollistamisen vuoksi. Leikkaus- ja poliklinikkatoiminnan tehostamistoimet jatkuvat, mutta mm loppuvuodelle suunnitellut lomautukset tuovat tähän haasteita.

Talouden toteuma

Terveystieteiden palvelujen vastuualueen tammi-syyskuun toimintakatteen toteuma on -371 miljoonaa euroa, mikä on 7,77 miljoonaa euroa heikompi kuin jaksolle jaksotettu talousarvio. Toimintakulut toteutuivat 0,7M€ talousarviota pienempänä, mutta toimintatuotot puolestaan 8,48M€ talousarviota heikompana. Toimintatuottojen osalta niin myynti- ja maksutuottojen kuin tukien ja avustusten toteuma jäi asetetusta talousarviosta. Myyntituottojen muodostumisessa on ollut teknisiä ongelmia, joiden oletetaan kuitenkin korjaantuvan loppuvuonna ja nostavan myyntituottojen toteuman tilikauden loppuun mennessä talousarvion mukaiseksi.

Vastuualueen vuodelle 2025 suunnitellut sopeuttamistoimenpiteet ovat kumulatiivisesti säästäneet 2M€ ja ennusteen mukaan sopeuttamistoimenpiteiden kokonaisvaikutus tulee olemaan noin 6M€ koko vuoden aikana. Tavoitteena oli 10,2M€ säästövaikutus, joten koko tavoitetta ei ennusteen mukaan aiemmin suunnitelluilla säästötoimenpiteillä saavuteta. Erityisesti psykiatrian ostojen vähennys muista sairaaloista ja vastaanottopalveluiden ulkoistamiseen laskettu säästötavoite ei toteudu täysimääräisesti. Korvaavia säästötoimenpiteitä on kuitenkin tehty. Henkilöstökuluissa suurin kasvu on ollut päivystyksen, ensihoidon, osastotoiminnan ja diagnostiikan palvelualueella. Toimenpiteenä lokakuun aikana tuodaan henkilöstöresurssin ja mitoituksen päivittämisen johtamiseen prosessi, jolla erityisesti sijaiskustannuksia voidaan vähentää.

Vastuualueen taloutta haastaa erikoissairaanhoidon hoitojonojen purkamisen ja henkilöstökulujen kasvun lisäksi valtuuston päätös omaishoidontukeen tehdystä määrärahasiirrosta (0,949M€). Terveystieteiden palvelujen talouden toimintakatteen ennustetaan toteutuvan 0,6 M€ talousarviota heikompana.

Palvelutuotannon tukipalvelujen vastuualuejohtajan katsaus

Palvelutuotannon tukipalvelujen vuosi etenee toiminnan ja talouden kannalta suunnitellusti ja kaikki sopeuttamistoimenpiteet on toteutettu täysimääräisinä ja aikataulussa. Tukipalvelujen vastuualueen osalta voimakkaimmat tehostamistoimet ja toiminnan integraatio kaikilla palvelualueilla on tehty jo edellisinä vuosina, mikä on auttanut merkittävästi talouden hallinnassa. Edellisinä vuosina aikaansaadut kustannusten leikkaukset on kyetty pitämään ja samaan aikaan kehittämään toimintaa tehokkaammaksi. Tukipalveluissa on pyritty lisäämään toiminnan kykyä mukautua soten muuttuviin tarpeisiin tuotantotapoja kehittämällä: mm ruokatuotantoa ja jakelua on kehitetty siten, että jakelutapaa ja –pistettä voidaan muuttaa nopeasti ja kustannusneutraalisti. Viime vuonna toteutettu kuljetuspalvelujen kilpailutus sekä kuljetuskertojen vähentäminen välinehuollossa ja ruokapalveluissa ovat laskeneet rahti- ja kuljetuskustannuksia. Logistiikkapalveluissa toteutettu keskusvarastomalli sekä kuljetusten runkolinjojen käyttöönotto ovat tehostaneet toimintaa ja kuljetussopimus on osoittautunut toimivaksi ja edulliseksi.

Tuotannon tukipalvelujen alkuperäinen suunnitelma oli keskittää toimintoja voimakkaasti. Muuttuvassa maailmantilanteessa varautuminen erilaisiin häiriötilanteisiin on tullut yhä tärkeämmäksi, joten tällä hetkellä eri palvelualueiden tuotannon hajauttaminen nykyisessä laajuudessa vaikuttaa järkevältä. Tukipalvelujen tuotanto kyetään pitämään toiminnassa, vaikka jonkun yksikön toiminta häiriintyisi. Kuluvan vuoden aikana valmiuden ja varautumisen suunnitelmia on edelleen paranneltu, myös sopimuksellinen varautuminen on tehty.

Tuotannon tukipalveluissa työskentelee n tuhat henkilöä. Henkilöstökulut ovat noin 49 % tukipalvelujen toimintakuluista, joten henkilöstösuunnittelussa onnistuminen on kriittistä talouden toteutumisen kannalta. Tukipalveluissa on tehty paljon toimenpiteitä työvuorosuunnittelun ja resurssoinnin parantamiseksi. Mitoitukset on tehty kaikilla palvelualueilla ja työkuormaa on onnistuttu tasaamaan siten, että maksettavien erilliskorvausten määrä on hallinnassa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että työkuormaa on työn suunnittelun kautta kyetty suuntaamaan edullisemmille työtunneille ja työvoimaa kohdentamaan sinne missä on tarvetta. Vastuualueella on käyty hyvinvointialueen olemassaolon aikana kuudet muutosneuvottelut, joilla kaikilla on ollut henkilöstövaikutuksia. Neuvottelujen kautta on vähennysten lisäksi kyetty myös toteuttamaan laajempia työssäkäyntialueita sekä laajempia tehtävänkuvia, mikä mahdollistaa työnantajan kannalta tehokkaampaa henkilöstösuunnittelua ja työntekijän kannalta mielekkäämpiä tehtäväkokonaisuuksia sekä työtuntimääriä. Elokuussa päättyneiden muutosneuvottelujen päätökset on viety täytäntöön, myös koko tukipalvelujen henkilöstöä koskevat lomautukset toteutuvat. Muutosneuvottelujen päätöksillä tulee olemaan positiivinen vaikutus myös vuoden 2026 talousarvioon.

Tukipalveluille myönnettiin 1,34 miljoonan euron osuus valtion lisärahoituksesta. Tämä tulee käytetyksi täysimääräisesti ja sen avulla on mm rakennettu uusi logistiikkakeskus sekä varaudutaan palveluissa tapahtuviin muutoksiin. Tämän vuoden aikana lisärahoitusta on käytetty

erityisesti erilaisiin toiminnan joustavuutta lisääviin kohteisiin kuten ruokapalvelujen kuumennus-kuljetusvaunuihin. Palveluverkkoon (vaiheet 1 ja 2) kohdistuvat muutokset haastavat myös tukipalveluja mm henkilöstön, kuljetusten ja muiden sopimusten sekä laitteiston ja instrumentaation osalta.

Talouden toteuma

Palvelutuotannon tukipalvelujen koko vuoden toimintakatteen ennustetaan toteutuvan talousarvion mukaisena 87,3 miljoonaa euroa tai hieman talousarviota paremmin. Suunnitellut sopeuttamistoimenpiteet ovat olleet vaikuttavia ja riittäviä ja niiden vaikutukset ovat pitkäaikaisia.

Vastuualueen tammi-syyskuun kirjanpidon mukainen toimintakatteen toteuma on 63 miljoonaa euroa, mikä on 4,0 miljoonaa euroa alle jaksotetun talousarvion. Tämä ei ennakoivaisesti koko vuoden toteumaa johtuen mm laskutuksen jälkijättöisyydestä sekä muutoksesta toimintatuloissa. Toimintatuloissa tulee olemaan loppuvuoden aikana merkittävä pudotus henkilöstöravintolatoimintojen lakkauttamisen myötä. Näistä Novan henkilöstöravintolatoiminnan ulosvuokraamisen tulot kirjautuvat Tilapalveluille. Koko vuoden toimintakatteen toteumaan liittyy vielä epävarmuuksia erityisesti Jämsän toimintojen osalta, koska Jämsän sairaansijojen määrä ei muutu vaan säilyy ennallaan. Tällä on noin 0,3 miljoonan euron negatiivinen vaikutus puhtaus- ja ruokapalvelujen toimintakatteeseen. Koko tukipalvelujen henkilöstöä koskeva lomautussuunnitelma on tehty ja sen odotetaan tuovan noin 0,15 miljoonan euron lisästäön henkilöstökuluissa loppuvuoden aikana, mikä kattaa osan Jämsän tuomasta toimintakulujen ylityksestä. Palkkaratkaisujen vaikutuksiin on varauduttu, joten niiden osalta ei ole tulossa yllätyksiä. Vastuualueen lomapalkkavelkaa on purettu tehostetusti koko vuoden ajan.

Lähes kaikilta palveluntuottajilta on saatu ensi vuotta koskevia hinnankorotusesityksiä. Näissä neuvotteluissa vuoden teema on ollut 'Jokainen esitys haastetaan' ja lähes jokaista esitystä on saatu alennettua, lukuun ottamatta Postin valtakunnallista hinnankorotusta. Palveluostojen toteuma tammi-syyskuussa oli 1,46 miljoonaa euroa alle jaksotetun talousarvion. Ero tulee tasaantumaan vuoden loppua kohti ja ennuste on, että palveluostojen osuus toimintakuluista tulee olemaan n 0,3 miljoonaa euroa talousarviota suurempi. Syynä tähän on Jämsän sairaansijamäärän säilyminen ennallaan, kirjanpidollinen muutos ostopalvelujen aineiden ja tarvikkeiden kirjaamisessa sekä ruokapalvelujen ostopalvelujen lisääminen. Palveluostot vähenevät puhtauspalveluissa, välinehuollossa ja lääkintätekniikassa sekä logistiikan palveluissa 0,7 miljoonaa euroa; näistä merkittävimmät vähennykset kuljetusten ostoissa. Vastaavasti aineet ja tarvikkeet sekä muut kulut tulevat toteutumaan n 0,44 miljoonaa euroa talousarviota paremmin.

Henkilöstökatsaus

Tammi-syyskuun henkilöstömenojen toteutuma oli 537,7 M€, mikä on 41,6 M€ eli 8,4 % enemmän kuin vuoden 2024 vastaavan ajankohdan toteutuma. Tämänhetkisen toteuman mukaan henkilöstömenot ovat 1,8 % (10 M€) alle ko. ajankohdan talousarvion. Koko vuoden ennusteen mukaan henkilöstömenot toteutuisivat lähes muutetun talousarvion mukaisena, poikkeamaennuste 0,36 M€. Ennuste sisältää vielä epävarmuuksia.

Valtakunnallisten sopimusten mukaiset järjestelyerät: SOTE-sopimuksen 0,8 %, Lääkärisopimuksen 0,8 % ja Hyvtes:in 0,4 % neuvoteltiin loppukesästä ja maksettiin takautuvasti 1.6.2025 sopimuksen mukaan. Elokuussa maksettiin työntekijöille sopimusten mukaiset kertaerät: SOTE-sopimus 140 e, Lääkärisopimuksen 371 e ja Hyvtes:n 76 e. Lokakuun alusta hyvinvointialan sopimukseen tuli 2,5 %:n yleiskorotus ja 1.11. alkaen vielä paikallinen järjestelyerä ns. yhteensovittamiserä SOTE 2,0 %, Lääkärisopimus 2,1 % ja Hyvtes 1,0 % (ns. yhteensovittamiserä), joka liittyy uusien palkkausjärjestelmien käyttöönottoon.

Hyvinvointialueen viidennet yhteistoimintaneuvottelut lopuivat maaliskuun alussa. Koko organisaatiosta koskeva täyttölupamenettely otettiin käyttöön huhtikuun alussa. Organisaatio- ja johtamisjärjestelmä uudistukset tulivat voimaan 1.5.2025. Hyvinvointialueen kuudennet yt-neuvottelut toteutettiin kesäaikana ja saatiin päätökseen heinäkuun puolivälissä. Tavoitteena oli löytää keinoja talousarviossa 2025 pysymisen haasteisiin. Neuvottelujen lopputuloksena otettiin käyttöön henkilöstön 1-8 päivän lomautukset tavoitteena 1,6 milj. euron säästöt. Ensimmäiset lomautukset/palkattomat vapaa säästösyistä alkoivat syys-/lokakuun aikana. Hyvinvointialueen seitsemännet yt:t ovat parhaillaan käynnissä ja ne liittyvät talousarvion 2026 valmisteluun ja tasapainotukseen sekä palveluverkkouudistuksen toiseen vaiheeseen.

Hoidon ja hoivan ammateissa rekrytointitilanne on parantunut viime vuoden lopusta alkaen merkittävästi. Lähes kaikkiin vakituisiin ja määräaikaisiin tehtäviin on hakijoita, myös kesän ajan rekrytoinneissa. Haasteita on edelleen lääkäreiden, erityisesti terveyskeskuslääkäreiden, tiettyjen erikoissairaanhoidon erikoisalojen lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden ja psykologien saatavuudessa.

Varahenkilöstöyksikön toimintaa laajennettiin valtuuston 1 milj. euron lisärahalla ja toimintaa kehitetään edelleen yhdessä palveluiden kanssa. Varahenkilöstöön palkattiin kevään 2025 aikana 16 uutta työntekijää, joukossa sekä lähi- että sairaanhoitajia. Lisäyksiä tehtiin sekä ikääntyvien ja vammaisten palveluihin, että terveyspalveluihin. Rekrytointien kohdentamisessa painotettiin palveluita ja alueita, joissa oli jouduttu aiemmin maksamaan eniten ylityö ja paikallisten sopimusten mukaisia lisäkorvauksia. Varahenkilöstön kasvattamisella on, yhdessä palveluissa tehtyjen tehostamistoimenpiteiden kanssa, pystytty alentamaan tammi-elokuun aikana em. korvauksia lähes 3,9 miljoonaa euroa verrattuna vuoden 2024 vastaavaan ajankohtaan. Kun samalla varahenkilöiden varaamattomia vuorojen osuutta on pystytty alentamaan, niin lisähenkilöstö on tullut selkeään tarpeeseen.

Tammi-syyskuun aikana sairauspoissaolot ovat toteutunut 11 227 kalenteripäivää suurempana kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Sairauspoissaoloja on kertynyt keskimäärin 17,4 kpv/henkilötyövuosi (v. 24 1-9 kk - 16,7). Pelastuslaitoksen sairauspoissaolot ovat vähentyneet sairauspoissaoloprosentilla mitattuna 3,4 %:sta 2,6 %:iin (12,9 kpv/htv-> 9,6 kpv/htv). Muilla toimialoilla sairauspoissaolot ovat lisääntyneet: konsernipalvelujen sairauspoissaolo-% oli 4,7 (v. 24 4,3) ja 17,7 kpv/htv (v. 24- 16,1) sekä sotepalvelut 4,6 % (v. 24 - 4,4 %) ja 17,7 kpv/htv (v. 24- 17,1 kpv/htv). Vertailtavuuteen vaikuttavat organisaatiomuutokset ja liikkeenluovutukset vuosina 2024–2025. Alkuvuoden edellistä vuotta suuremmat sairauspoissaolomäärät ovat elo- ja syyskuussa palanneet matalammalle eli vuoden 2024 tasolle.

Henkilöstöohjelman 2023–2025 toimenpiteet valituilla kehittämisalueilla ovat jatkuneet suunnitellusti. Ohjelman toteutumisen raportointi on liitteessä.

Mitä kuuluu? – työhyvinvointikysely on käynnissä parhaillaan loka-marraskuun vaihteessa ja tulokset saadaan joulukuun alkupuolella. Kysely toteutetaan nyt kolmannen kerran samansisältöisenä yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa. Kysely tuottaa vertailutietoa oman organisaation tilanteen kehittymisestä sekä vertailutietoa muihin mukana oleviin hyvinvointialueisiin.

Talouskatsaus

Kolmannen vuosineljänneksen tulos on alijäämäinen ollen -44,2 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueen kulukertymän painottuessa loppuvuoteen hyvinvointialueen koko vuoden tuloksen ennustetaan toteutuvan 80,8 miljoonaa euroa alijäämäisenä. Toimintakulujen sopeuttaminen rahoituksen tasolle toteutuu hitaasti. Vuoden 2025 muutostalousarviossa hyvinvointialueen tulostavoite on -74,1 miljoonaa euroa alijäämäinen. Syyskuun neljännesvuosikatsaukseen sisältyvä koko vuoden tulosennuste on noin 6,7 miljoonaa euroa talousarvion mukaista tulosta heikompi. Talousarvion ja tammi-syyskuun jakson mukaisen tilinpäätösennusteen erot syntyvät sosiaali- ja terveyspalveluiden tulosennusteesta (-11 M€), kun konsernipalveluiden ennuste (+3,6 M€) korjaa talousarvion toimintakatetavoitteen saavuttamista. Näiden lisäksi rahoitustuottojen ennustetaan toteutuvan muutostalousarviota paremmin (+0,8 M€).

Merkittävimmät talousarvion ylityspaineet liittyvät lastensuojelun laitoshoidon ostopalveluihin ja ikääntyneiden asumispalveluiden henkilöstökustannusten ja palveluostojen ylityksiin. Lastensuojelun ja vammaispalveluiden alueilla työskentelevät edelleen erilliset talouden ohjausryhmät, joiden tehtävänä on etsiä ratkaisuja toiminnan ja talouden yhteensovittamiseksi, talousarviossa pysymiseksi sekä sen arvioimiseksi, mistä kustannusten kasvu ja talousarvion toteutumisen ongelmat johtuvat.

Vuosien 2023–2024 kumulatiivisen alijäämän 255 miljoonaa euroa kattamisen sekä vuodelle 2025 alkuperäisen talousarvion mukaisen alijäämän kattamisen suunnitelma tarkentui talousarvion 2026 ja toiminta- ja taloussuunnitelman 2027–2030 valmistelun yhteydessä. Tavoitteena on talouden tasapainon saavuttaminen vuonna 2026 ja kertyneiden alijäämien kattaminen vuoteen 2030 mennessä. Mahdollinen talousarvion ylittävä alijäämä edellyttää lisäsopeuttamistoimenpiteitä tulevalle taloussuunnitelmakaudelle. Valtiovarainministeriö käynnisti päätöksellään 17.6.2025 arviointimenettelyyn Keski-Suomen hyvinvointialueella. Arviointityöryhmä on kokouksessaan 26.9.2025 edellyttänyt vuoden 2025 tuloksen parannusta edelliseen ennusteeseen verrattuna.

Tammi-syyskuun ulkoisten toimintatuottojen toteuma, 117,6 miljoonaa euroa on 92 % muutetusta talousarviosta ja -0,5 % edellisvuoden vastaavaa toteumaa heikompi (118,2 M€). Asiakasmaksutuotot ovat kertyneet lähes muutostalousarvion mukaisesti, kun taas myyntituotot, eli hoito- ja hoivapalveluiden laskutus muilta hyvinvointialueilta ja muilta toimijoilta on toteutunut talousarviota pienempänä.

Raportointikauden ulkoisten toimintakulujen kertymä 1089,9 miljoonaa euroa (99 % MTA25), on 2,3 % edellisvuoden vastaavaa toteumaa suurempi (1065 M€). Kasvua edellisvuodesta on erityisesti henkilöstökustannuksissa, 8,4 %, kun taas palveluostot ovat toteutuneet edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa pienempänä (-22,6 M€, -5,5 %). Muutostalousarviossa ulkoisten toimintakulujen odotetaan toteutuvan vuoden 2024 toteumaa 4 M€ (0,3 %) suurempana. Toimintakulujen määräraha kasvoi muutostalousarviossa, kuitenkin loppuvuoden osalta tarvitaan edelleen merkittäviä säästöjä, jotta talousarviossa pysytään. Kulukasvua hillitään syksyn aikana useilla keinoilla. Koko hyvinvointialuetta koskevat talouden ohjeet syksyn 2025 menojen

hallintaan annettiin syyskuussa. Ohjeiden tarkoituksena on hallita loppuvuoden menokehitystä. Toimenpiteinä ohjeistuksessa on muun muassa hankintojen rajoittaminen ainoastaan lakisääteisiin ja välttämättömiin tavara- ja palveluostoihin. Henkilöstökuluihin liittyvät toimenpiteet: rekrytoinnit rajoitettu, lomautuksia ja lomapäivärajoituksia. Lisäksi prosesseissa hyväksynyt ja vastuut on määrätty johtotasoille, uutta ohjeistusta annettu työvoiman vuokraukseen liittyen sekä ostopalvelujen sopimusneuvotteluihin.

Henkilöstökulujen toteuman, 537,7 miljoonaa euroa osalta syyskuulle on kirjattu sote-sopimuksen 1.6. voimaan tullut järjestelyvaraerän mukainen palkankorotus kesä-syyskuulta. Järjestelyvaraerän kustannusvaikutus kesä-syyskuulta on yhteensä noin 1,2 miljoonaa euroa. Palkkakulujen osalta ennusteessa varaudutaan työehtosopimuksen mukaiseen lokakuun yleiskorotukseen 2,5 % sekä marraskuun yhteensovittamisestaan sekä kehittämisohjelmaerään.

Henkilöstömenojen hillitsemiseksi toteutuu syksyn aikana vielä useita toimenpiteitä. Henkilöstön lomauttamista koskeva säästö eivät näy vielä määrällisesti raportointikaudella, syyskuun viimeiselle viikolle ajoittui vasta noin 60 päivää lomautuksia. Suurin osa säästöstä toteutuu lokajoulukuun jaksolla. Vuodelle 2025 tavoitellaan myös noin 0,6 miljoonan euron säästöä palkattomilla vapaila, joista tammi-syyskuun kaudella on toteutunut noin 0,2 miljoonaa euroa.

Lomapalkkavelan kehitys verrattuna syyskuun 2024 tilanteeseen on noin +2,7 miljoonaa euroa. Vaikka vuosilomia on pidetty tehostetusti suhteessa edelliseen vuoteen, kasvaa lomapalkkavelka palkkasumman kasvaessa sopimuskorotusten myötä. Lomapalkkavelkakirjauksen lopullinen summa vahvistuu tilinpäätöksen yhteydessä.

Koko vuoden tulosennusteessa huomioidaan kulujen ja tuottojen eriaikainen painottuminen kuukausille, mutta ennusteeseen liittyy vielä jonkin verran epävarmuustekijöitä.

Tuloslaskelma (1000 €)	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Ennuste 2025	Poikkeama ENN-TA/M	Toteuma 1-9/2024	Toteuma 1-9/2025	Muutos 1-9 (TOT-TP)	Muutos-% 1-9 (TOT-TP)
TOIMINTATUOTOT	187 428	181 482	182 536	1 054	118 201	117 617	-584	-0,5
Myyntituotot	41 807	29 826	29 274	-552	27 076	16 648	-10 428	-38,5
Maksutuotot	94 884	103 661	103 413	-247	64 852	72 775	7 923	12,2
Tuet ja avustukset	35 150	30 638	31 209	571	15 912	14 306	-1 606	-10,1
Muut toimintatuotot	15 586	17 358	18 640	1 282	10 361	13 888	3 527	34,0
TOIMINTAKULUT	-1 483 788	-1 487 773	-1 496 253	-8 480	-1 064 991	-1 089 894	-24 903	2,3
Henkilöstökulut	-690 914	-731 683	-732 045	-362	-496 092	-537 657	-41 565	8,4
Palvelujen ostot	-577 370	-531 373	-537 543	-6 170	-409 508	-386 946	22 563	-5,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-97 464	-95 092	-97 945	-2 853	-70 948	-71 379	-432	0,6
Avustukset	-21 214	-30 527	-30 203	324	-14 815	-21 756	-6 940	46,8
Muut toimintakulut	-96 826	-99 097	-98 516	581	-73 627	-72 156	1 471	-2,0
TOIMINTAKATE	-1 296 360	-1 306 291	-1 313 717	-7 426	-946 790	-972 277	-25 487	2,7
VALTION RAHOITUS	1 192 187	1 271 292	1 271 292	0	894 140	953 469	59 329	6,6
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-6 745	-10 000	-9 250	750	-4 318	-4 485	-167	3,9
VIISIKATE	-110 919	-44 999	-51 675	-6 676	-56 968	-23 293	33 675	-59,1
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-30 813	-29 134	-29 088	46	-22 889	-20 939	1 950	-8,5
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT/SATUNNAISET ERÄT	0	0	0	0	0	0	0	0,0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-141 731	-74 133	-80 762	-6 630	-79 857	-44 232	35 625	-44,6

Taulukko 4: Talouden toteuma 1–9 2025 ja tilinpäätösennuste

(1000 €)	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Tilinpäätös- ennuste 2025	Ennustettu poikkeama 2025	Muutos TPE 2025-TP 2024	Toteuma 9/2024	1. Toteuma 1-9/2025	Muutos 1-9 (TOT-TP)	Muutos-% 1-9 (TOT-TP)
TOIMINTAKATE	- 1 296 360	- 1 306 291	- 1 313 717	- 7 426	0,6 %	- 946 754	- 972 299	- 25 545	2,7 %
1 Konsernipalvelut	- 24 851	- 23 302	- 19 721	3 581	-18,2 %	- 34 535	- 56 776	- 22 242	64,4 %
10 Strateginen johtaminen ja järjestäminen	- 7 962	- 12 032	- 12 032	-	0,0 %	- 5 774	- 8 007	- 2 233	38,7 %
11 Johtamisen tukipalvelut	- 18 608	- 1 995	- 1 586	3 581	225,8 %	- 17 047	- 649	- 17 696	-103,8 %
12 Palvelutuotannon tukipalvelut	- 1 720	- 9 274	- 9 274	-	0,0 %	- 11 714	- 49 419	- 37 705	321,9 %
2 Pelastustoimi	- 27 788	- 30 640	- 30 640	1	0,0 %	- 20 792	- 22 056	- 1 264	6,1 %
20 Keski-Suomen pelastuslaitos	- 27 788	- 30 640	- 30 640	1	0,0 %	- 20 792	- 22 056	- 1 264	6,1 %
3 Sosiaali- ja terveystalot	- 1 243 722	- 1 252 349	- 1 263 357	- 11 008	0,9 %	- 891 427	- 893 466	- 2 039	0,2 %
30 Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalvelut ja aikuisten sosiaalipalvelut	- 193 139	- 190 394	- 194 194	3 800	2,0 %	- 140 954	- 146 617	- 5 664	4,0 %
31 Ikäntyneiden ja vammaisten palvelut	- 421 990	- 423 052	- 429 654	- 6 601	1,5 %	- 300 985	- 301 820	- 835	0,3 %
33 Terveystalot	- 627 287	- 637 222	- 637 829	- 607	0,1 %	- 447 012	- 443 552	- 3 460	-0,8 %
34 Sosiaali- ja terveystalot yhteiset	- 1 307	- 1 680	- 1 680	-	0,0 %	- 2 477	- 1 478	- 999	-40,3 %

Taulukko 5: Toimintakate sitova taso vastuualuittain (ulkoiset ja sisäiset erät)

Sopeuttamistoimenpiteiden edistyminen

Talousarvioon 2025 sisältyvän talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteiden toteutus on käynnissä. Tammi-syyskuun kaudella sopeuttamistoimenpiteitä on toteutunut 28,5 miljoonaa euroa. Tämänhetkinen arvio on, että sopeuttamistoimenpiteille sekä korvaaville ja lisätoimenpiteille suunnitellusta 50,3 miljoonan euron talousvaikutuksesta toteutuu noin 45,5 miljoonaa euroa. Osa toimenpiteistä tuottaa suunnitellut talousvaikutukset täysimääräisesti vuoden aikana. Osa toimenpiteistä on sellaisia, joiden taloudelliset vaikutukset näyttäivät jäävän suunniteltua pienemmäksi, vaikka toimenpiteet on toteutettu suunnitelman mukaan. Toteutumattomaksi arvioitujen toimenpiteiden tilalle on suunniteltu lisätoimenpiteitä ja korvaavia toimenpiteitä.

	Tavoite 1 000 € koko vuosi 2025	Toteuma 1 000 € 1-9/2025	Ennuste 1 000 € 2025	Tot- %
Konsernipalvelut				
Talouden sopeuttamistoimenpiteet	5 310	4 223	5 810	79,5 %
Pelastustoimi				
Talouden sopeuttamistoimenpiteet	1 965	1 421	1 965	72,3 %
Sosiaali- ja terveystalot				
Muut talouden sopeuttamistoimenpiteet	42 621	22 885	37 365	53,7 %
Hyvinvointialueen yhteiset				
Muut talouden sopeuttamistoimenpiteet	400	0	400	
Yhteensä	50 296	28 529	45 540	56,7 %

Taulukko 6: Sopeuttamistoimenpiteiden toteuma 1–9 2025 toimialoittain

Sopeuttamistoimista huolimatta talous on toteutumassa suunniteltua heikommin. Tästä syystä alijäämän hillitsemiseksi loppuvuoden aikana toteutetaan useita muita toimenpiteitä. Aluehallitus päätti kokouksessaan 27.5. muutoksista palvelujen myöntämisperusteisiin ja 12.8.

toimenpiteistä liittyen mm. vuokratyön käytön vähentämiseen, työtehtävien vähentämiseen ja koko henkilöstön lomautukseen. Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta päätti palvelujen myöntämisperusteiden muutoksista kokouksissaan 20.8. ja 8.10. Lisäksi sosiaali- ja terveystalouksissa on valmisteltu ja toimeenpantu muita lisätoimenpiteitä menojen hallitsemiseksi. Syyskuussa koko hyvinvointialueen organisaatiolle annettiin koko henkilöstöä velvoittavat talouden ohjeet syksyn 2025 menojen hallintaan.

Valtiovarainministeriön käynnistämä hyvinvointialueen arviointimenettely on käynnissä. Tähän mennessä hyvinvointialue on saanut arviointiryhmältä kaksi toimenpide-ehdotusta.

26.9.2025 kokouksessaan arviointiryhmä antoi hyvinvointialuelain 122 §:n tarkoittamana toimenpide-ehdotuksena, että hyvinvointialue hyväksyy ja pikaisesti toimeenpanee palveluverkkoa koskevan vaiheen 2 suunnitelman niin, että sillä saavutetaan vähintään arvioidut noin 18,6 M€ taloudelliset vaikutukset ja lisäksi päättää edelleen jatkaa palveluverkkoon liittyvien, hyvinvointialueen taloutta kohentavien toimenpiteiden valmistelua.

20.10.2025 kokouksessaan arviointiryhmä antoi terveydenhuoltoa koskevan toimenpide-ehdotuksen. Arviointiryhmä antoi toimenpide-ehdotuksena, että

- hyvinvointialue purkaa pikaisesti erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon väliset päällekkäisyydet omassa palvelutuotannossaan sekä varmistaa sujuvat hoito- ja palveluketjut erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden välillä.
- hyvinvointialue keskittyy erikoissairaanhoidon palvelutuotannossa ensisijaisesti vastaamaan väestönsä keskussairaالاتasoiseen vaativaan erikoissairaanhoidon, ja luopuu sellaisista erikoissairaanhoidon tehtävistä, jotka ovat harvinaisia ja/tai edellyttävät erityisiä tiloja, laitteita ja osaamista, ja ovat siten järkevintä toteuttaa yliopistollisissa sairaaloissa
- hyvinvointialue sitoutuu tiiviiseen yhteistyöhön erikoissairaanhoidossa Itä-Suomen yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden ja Kuopion yliopistollisen sairaalan kanssa toiminnallisten ja taloudellisten hyötyjen varmistamiseksi.

Investointien toteutuminen

Vuoden 2025 talousarvion investointiosassa on varattu 21,9 miljoonaa euroa taseinvestointeihin. Investoinneista kaudella 1–9 2025 on toteutunut 6,4 miljoonaa euroa. Investointien rahoitusosuuksiin on kirjattu 2,4 miljoonaa euroa hyvinvointialueiden vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen myönnettyä valtionavustusta. Investointien loppuvuoden ennusteen perusteella taseinvestoinnit jäävät noin 3,6 miljoonaa euroa talousarviosta. Tämä johtuu osin investointien siirtymisestä seuraavalle vuodelle.

Hyvinvointialue sai lainanottovaltuuspäätöksen vuosien 2025–2028 investointisuunnitelman toteuttamiseen 13.2.2025. Lainanottovaltuutta myönnettiin 38,8 miljoonaa euroa.

Investointisuunnitelma (1000 €)	M/TA 2025	TOT 01-09/2025	ENN 10-12/2025	ENN 2025	Ero M/TA - ENN
Pysyvät vastaavat	19 686	6 437	9 608	16 046	3 641
Maa- ja vesialueet	-	183	-	183	183
Rakennukset	4 356	2 210	3 008	5 218	862
Laite- ja kalustohankinnat	3 022	409	589	998	2 024
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	12 308	3 636	6 012	9 647	2 661
Muut investoinnit	-	-	-	-	-
Laajakantoiset investoinnit	-	-	-	-	-
Rahoitusosuudet, ICT-hankerahoitus	4 932	2 358	2 574	4 932	0
Omaisuuksien luovutukset	13 771		13 771	13 771	-
Tiedot esitetty talousarvion investointiosan perusteella					

Taulukko 7: Investointien toteuma 1–9 2025